

บทที่ 3

ระบบการจัดที่นั่งในปัจจุบัน

การจัดที่นั่งในงานรัฐพิธีต่าง ๆ นั้นก็จะมีหลักเกณฑ์ที่เหมือนกันแต่จะมีความแตกต่างกันบ้างในลักษณะกลุ่มของบุคคลที่จะมาร่วมงาน แบบแปลนของการจัดที่นั่งในงานพระราชทานเลี้ยง โต๊ะที่จัด และจำนวนคน ในที่นั่งได้เลือก การจัดโต๊ะในงานพระราชทานเลี้ยงรับรองพระราชอาคันตุกะ (State Banquet) และงานเลี้ยงตอบแทน (Return Banquet) โดยมีวิธีการดังนี้คือ

3.1 งานพระราชทานเลี้ยง (State Banquet)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดขึ้นเพื่อเป็นการต้อนรับพระราชอาคันตุกะที่ดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศต่าง ๆ โดยในแต่ละสมัยของการดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศอาคันตุกะนั้น การมาเยือนประเทศไทยในฐานะพระราชอาคันตุกะนั้นอาจมาได้หลายครั้ง แต่การจัดพระราชทานเลี้ยงรับรองอย่างเป็นทางการ นี้จะกระทำในการมาเยือนในครั้งแรกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ดังนั้นการจัดงานจึงต้องมีการเตรียมการอย่างรอบคอบและรัดกุม เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลนิยม และเพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศ ทางสำนักพระราชวังจึงได้รับมอบหมายในการจัดงานนี้ทุกครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้ผู้ร่วมงานได้เข้านั่งในโต๊ะอาหาร ในงานพระราชทานเลี้ยงนี้ ซึ่งทางสำนักพระราชวังได้มีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1.1 ทางสำนักพระราชวังจะขอรายชื่อบุคคลต่าง ๆ เหล่านั้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในบางหน่วยงานจะทำการเรียงลำดับอาวุโสของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้แล้วเช่น คณะรัฐมนตรี และกระทรวงการต่างประเทศจะส่งรายชื่อของคณะทูตานุทูตที่เรียงลำดับอาวุโสแล้ว

3.1.2 ทางสำนักพระราชวังจะออกบัตรเชิญบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในงานพระราชพิธีนี้

3.1.3 เมื่อครบกำหนดรับคำตอบรับเชิญแล้ว ทางสำนักพระราชวังจะนำรายชื่อที่ตอบรับ มาตรวจสอบอาวุโสโดยจะตรวจสอบตำแหน่งหน้าที่การงาน และเครื่องราชอิสริยาภรณ์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อเรียบร้อยแล้วก็จะเริ่มทำการจัดวางรายชื่อลงบนผังของโต๊ะที่เตรียมไว้

3.1.4 จัดวางบุคคลที่มีตำแหน่งที่นั่งเฉพาะลงไปก่อน เช่น เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ แพทย์ประจำพระองค์ และสมุหราชองครักษ์ เป็นต้น

3.1.5 จัดวางตำแหน่งหัวโต๊ะ โดยเริ่มจาก พระราชอาคันตุกะในตำแหน่งที่ 1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นตำแหน่งที่ 2 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นอันดับ 3 จากนั้นจึงเป็นตำแหน่งที่ 4 คือคู่สมรสพระราชอาคันตุกะ

3.1.6 หลังจากจัดวาง 4 ตำแหน่งดังกล่าวแล้วจะพิจารณาจากกลุ่มของพระบรมวงศานุวงศ์ และกลุ่มของพระราชอาคันตุกะ ถ้าพระราชอาคันตุกะมีทายาทด้วย ให้นั่งในตำแหน่งทางเบื้องขวาของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ คือตำแหน่งที่ 5 จากนั้นก็พิจารณาจากพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยว่าพระองค์ใดมีอาวุโสสูงสุดในงานนั้น จากนั้นพิจารณาทางด้านคณะพระราชอาคันตุกะต่อไป โดยให้นั่งสลับไปกับพระบรมวงศานุวงศ์ของไทย ถ้าไม่มีแล้วก็ให้พิจารณาจากพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยตามลำดับอาวุโสจนหมดทุกพระองค์

3.1.7 ลำดับต่อไปพิจารณาจากกลุ่มผู้บริหารประเทศคือ ตำแหน่งของ นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานรัฐสภา และประธานองคมนตรี

3.1.8 จากนั้นก็เริ่มพิจารณาตามหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป ประกอบกับความอาวุโสคือ หญิง สลับชาย คนไทยกับต่างชาติ และผู้ที่เป็นสามีภรรยา กัน จะนั่งติดกัน หรือนั่งตรงกันข้ามไม่ได้ โดยเลือกมาทีละคน และจัดตามหมายเลขที่นั่งตามผังโต๊ะ จนหมด

3.2. งานเลี้ยงตอบแทน (Return Banquet)

เนื่องจกงานเลี้ยงตอบแทนเป็นงานที่ทางพระราชอาคันตุกะเป็นเจ้าของ ดังนั้นรายชื่อของผู้ที่จะมาร่วมงานจะได้รับจากทางเจ้าภาพ ซึ่งในทำนองเดียวกับงานพระราชทานเลี้ยง คือเมื่อเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์แล้วนั้น โดยส่วนใหญ่ทางสำนักพระราชวังจะเป็นผู้ดำเนินการจัดที่นั่งให้โดยพิจารณาจากรายชื่อแขกที่ได้รับจากทางเจ้าภาพ ในการจัดก็จัดในทำนองเดียวกันกับการจัดงานพระราชทานเลี้ยง แต่กลับกันตรงตำแหน่งของเจ้าภาพและแขกผู้มีอาวุโสสูงสุดเท่านั้น ส่วนตำแหน่งบังคับหรือตำแหน่งประจำจะมีบางตำแหน่งเท่านั้น เช่น ตำแหน่งของนางสนองพระโอษฐ์ และตำแหน่งของสมุหราชองครักษ์สำหรับฝ่ายไทย แต่สำหรับฝ่ายเจ้าภาพ ก็เป็นไปตามที่เจ้าภาพกำหนด เช่นเดียวกัน โดยมีรูปแบบการจัดโต๊ะที่เรียกว่าแบบตัว E วิธีการดังนี้คือ

3.2.1 จัดวางบุคคลที่มีตำแหน่งที่นั่งเฉพาะลงไปก่อน เช่น นางสนองพระโอษฐ์ ราชเลขา นุการ สมุหราชองครักษ์ เป็นต้น

3.2.2 จัดวางในตำแหน่งของพระบรมวงศานุวงศ์ โดยเริ่มจาก พระราชอาคันตุกะตามด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งจะประทับทางด้านขวาของพระราชอาคันตุกะ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ

จัดดับที่นั่งตามอาวุโส คู่สมรสของพระราชอาคันตุกะ เป็นอันดับ 3 ซึ่งจะนั่งทางเบื้องขวาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นจึงเป็นตำแหน่งที่ 4 คือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

3.2.3 หลังจากจัดวาง 4 ตำแหน่งดังกล่าวแล้ว จะพิจารณาจากกลุ่มของพระบรมวงศานุวงศ์และพระราชอาคันตุกะ โดยพิจารณาจากพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยและของพระราชอาคันตุกะว่า พระองค์ใดหรือบุคคลใดที่มีอาวุโสสูงสุดในงาน โดยให้นั่งสลับไปกับพระบรมวงศานุวงศ์ของไทย ถ้าไม่มีแล้วก็ให้พิจารณาจากพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยตามลำดับอาวุโสจนหมดทุกพระองค์

3.2.4 จากนั้นก็เริ่มพิจารณาตามหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไปประกอบกับความอาวุโสคือ หญิงสลับชาย คนไทยกับต่างชาติ และผู้ที่เป็นสามีภรรยา กัน จะนั่งติดกัน หรือนั่งตรงกันข้ามไม่ได้ โดยเลือกมาทีละคน และจัดตามหมายเลขที่นั่งตามผังโต๊ะ จนหมด

อนึ่งเนื่องจากจำนวนของผู้เข้าร่วมงานเมื่อทำการแยกกลุ่มตามเพศ และเชื้อชาติแล้วจะมีจำนวนไม่เท่ากัน ทำให้การจัดเป็นไปด้วยความลำบากมาก เพราะเมื่อจัดไปได้ระยะหนึ่งแล้วจะเหลือจำนวนคนบางกลุ่มอยู่มากทำให้เกิดการผิดกฎมากในตอนท้าย ๆ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ จนบางครั้งทำให้เสียลำดับอาวุโสไป จึงต้องรื้อจัดใหม่ดังปัญหาที่มักเกิดขึ้นคือ

3.2.4.1 การเหลือคนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

3.2.4.2 สามีภรรยานั่งในลำดับที่แตกต่างกันมาก ไม่ว่าจะสามี หรือภรรยาจะถูกจัดให้อยู่สูงกว่าก็ตาม ไม่ควรจะอยู่ในลำดับที่แตกต่างมากนัก

3.2.4.3 จะเกิดการผิดข้อกำหนดในกรณีที่มีชายนั่งติดกัน หรือหญิงนั่งติดกัน หรือชาวต่างชาตินั่งติดกัน เป็นต้น

3.2.4.4 ไม่ควรจัดให้ผู้หญิงนั่งปิดท้ายโต๊ะ

การจัดแบบเดิมจึงยึดหลักอาวุโสของตำแหน่งหน้าที่การงานและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นหลักส่วนการจัดที่สลับหญิงชายและคนไทยกับคนต่างชาตินั้น จะใช้วิธีที่ดูแล้วสวยงาม เช่นไม่ให้ผู้หญิงหรือผู้ชายนั่งติดกันมากเกินไป หรือคนไทยนั่งติดกันมากเกินไป ซึ่งในที่นั่งพระราชพิธีนี้จะพยายามจัดให้นั่งติดกันในแถวเดียวกันให้น้อยที่สุด แต่สิ่งที่ยังคงไว้คือ ผู้ที่เป็นสามีภรรยา กันจะไม่นั่งติดกันหรือนั่งตรงข้ามกัน